

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
7 päivänä maaliskuuta 1996 *

Asiassa C-334/94,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja Gérard Rozet ja oikeudellisen yksikön virkamies Xavier Lewis, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

kantajana,

vastaan

Ranskan tasavalta, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston apulaisosastopäällikkö Edwige Belliard ja saman osaston ulkoasiainsihteeri Hubert Renié, prosessiosoite Luxemburgissa Ranskan suurlähetystö, 9 boulevard du Prince Henri,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että

— pitämällä voimassa lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, joiden mukaan alukset voidaan merkitä kansalliseen alusrekisteriin ja ne voivat käyttää kansallista lippua ainoastaan, jos luonnolliset henkilöt, joilla on Ranskan kansalaisuus, omistavat aluksista enemmän kuin puolet, tai alukset kuuluvat oikeushenkilöille, joiden kotipaikka on Ranskassa, tai ne kuuluvat oikeushenkilöille, joiden

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

johtajista tai hallinnollisten toimielinten jäsenistä tietyn osan on oltava Ranskan kansalaisia, tai ne kuuluvat oikeushenkilöille, joiden yhtiöpääomasta, kun kyseessä on rajavastuuyhtiö (société à responsabilité limitée), kommandiitti-yhtiö (société en commandite simple), avoin yhtiö (société en nom collectif) tai siviiliyhtiö (société civile), yli puolen on kuuluttava ranskalaisille tai joiden yhtiöpääoman on kuuluttava kokonaan tietyt edellytykset täyttävälle Ranskan kansalaisille, Ranskan tasavalta on jättänyt noudattamatta sille EY:n perustamissopimuksen 6, 48, 52, 58 ja 221 artiklan sekä työntekijöiden oikeudesta jäädä jäsenvaltion alueelle työskenneltyään siinä valtiossa 29 päivänä kesäkuuta 1970 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 1251/70 (EYVL L 142, s. 24) 7 artiklan ja jäsenvaltion kansalaisten oikeudesta jäädä toisen jäsenvaltion alueelle toimittuaan siellä itsenäisinä ammatinharjoittajina 17 päivänä joulukuuta 1974 annetun neuvoston direktiivin 75/34/ETY (EYVL 1975 L 14, s. 10) 7 artiklan mukaan kuuluvat velvoitteet,

- ja jättämällä toteuttamatta toimenpiteet, jotka ovat tarpeen yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 167/73, komissio v. Ranska, 4.4.1974 antaman tuomion (Kok. 1974, s. 359) täytäntöönpanemiseksi, Ranskan tasavalta on jättänyt noudattamatta sille EY:n perustamissopimuksen 171 artiklan mukaan kuuluvat velvoitteet,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. N. Kakouris (esittelevä tuomari) sekä tuomarit G. F. Mancini, F. A. Schockweiler, J. L. Murray ja H. Ragnemalm,

julkisasiamies: N. Fennelly,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 16.11.1995 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio on nostanut yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 22.12.1994 jättämällään kannekirjelmällä EY:n perustamissopimuksen 169 artiklan nojalla kanteen, jossa se vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että

— pitämällä voimassa lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, joiden mukaan alukset voidaan merkitä kansalliseen alusrekisteriin ja ne voivat käyttää kansallista lippua ainoastaan, jos luonnolliset henkilöt, joilla on Ranskan kansalaisuus, omistavat aluksista enemmän kuin puolet, tai alukset kuuluvat oikeushenkilöille, joiden kotipaikka on Ranskassa, tai ne kuuluvat oikeushenkilöille, joiden johtajista tai hallinnollisten toimielinten jäsenistä tietyn osan on oltava Ranskan kansalaisia, tai ne kuuluvat oikeushenkilöille, joiden yhtiöpääomasta, kun kyseessä on rajavastuuyhtiö (*société à responsabilité limitée*), kommandiittiyhtiö (*société en commandite simple*), avoin yhtiö (*société en nom collectif*) tai siviiliyhtiö (*société civile*), yli puolen on kuuluttava ranskalaisille tai joiden yhtiöpääoman on kuuluttava kokonaan tietyt edellytykset täyttävälle Ranskan kansalaisille, Ranskan tasavalta on jättänyt noudattamatta sille EY:n perustamissopimuksen 6, 48, 52, 58 ja 221 artiklan sekä työntekijöiden oikeudesta jäädä jäsenvaltion alueelle työskennelyään siinä valtiossa 29 päivänä kesäkuuta 1970 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 1251/70 (EYVL L 142, s. 24) 7 artiklan ja jäsenvaltion kansalaisten oikeudesta jäädä toisen jäsenvaltion alueelle toimittuaan siellä itsenäisinä ammatinharjoittajina 17 päivänä joulukuuta 1974 annetun neuvoston direktiivin 75/34/ETY (EYVL 1975 L 14, s. 10) 7 artiklan mukaan kuuluvat velvoitteet,

— ja jättämällä toteuttamatta toimenpiteet, jotka ovat tarpeen yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 167/73, komissio v. Ranska, 4.4.1974 antaman tuomion (Kok. 1974, s. 359) täytäntöönpanemiseksi, Ranskan tasavalta on jättänyt noudattamatta sille EY:n perustamissopimuksen 171 artiklan mukaan kuuluvat velvoitteet,

Kanteen ensimmäinen osa

2 Ranskan tullilain 217 pykälässä säädetään seuraavaa:

”Aluksella on oikeus käyttää Ranskan tasavallan lippua ja nauttia tähän liittyvistä eduista sen jälkeen, kun se on merkitty alusrekisteriin. Tämä hallinnollinen toimi vahvistetaan alusrekisteriin merkitsemistä koskevalla asiakirjalla.”

3 Saman lain 219 pykälässä, jonka säännökset ovat identtiset alusten ja muiden merenkulkuun käytettävien alusten asemasta 3.1.1967 annetun lain nro 67-5, sellaisena kuin se on muutettuna 29.4.1975 annetulla lailla nro 75-300, 3 pykälän ja 3 pykälän 1 momentin säännösten kanssa, säädetään seuraavaa:

”I. Aluksen on täytettävä seuraavat edellytykset, jotta se voidaan merkitä Ranskan alusrekisteriin:

1. —

2. A. Sen on oltava vähintään puoliksi ranskalaisten omistuksessa; jos nämä ranskalaiset asuvat Ranskan tasavallan alueella vähemmän kuin kuuden kuukauden ajan vuodessa, heidän on valittava ranskalainen kotipaikka kaikkia aluksen omistukseen tai kuntoon liittyviä hallinnollisia ja oikeudellisia toimenpiteitä varten.

B. Tai sen on oltava kokonaan sellaisten yhtiöiden omistuksessa, joiden kotipaikka sijaitsee Ranskan tasavallan alueella.

Yhtiön kotipaikka voi kuitenkin sijaita muussa valtiossa silloin, kun Ranskan ja tämän valtion välillä tehdyn sopimuksen perusteella Ranskan lain mukaan perustettu yhtiö voi säännöllisesti harjoittaa liiketoimintaa tämän valtion alueella ja valita sen kotipaikakseen ja kun se valitsee ranskalaisen kotipaikan kaikkia aluksen omistukseen tai kuntoon liittyviä hallinnollisia ja oikeudellisia toimenpiteitä varten.

Riippumatta kotipaikasta seuraavien henkilöiden on kuitenkin oltava ranskalaisia:

- a) osakeyhtiöissä (sociétés anonymes): hallituksen puheenjohtaja, toimitusjohtajat ja enemmistö hallituksen jäsenistä tai johtoryhmän jäsenet ja enemmistö hallintoneuvoston jäsenistä, tilanteesta riippuen;
- b) kommandiittiosakeyhtiöissä (sociétés en commandite par actions): johtajat ja enemmistö hallintoneuvoston jäsenistä;
- c) kommandiittiyhtiöissä (sociétés en commandite simple), rajavastuuyhtiöissä (sociétés à responsabilité limitée), avoimissa yhtiöissä (sociétés en nom collectif) ja siviiliyhtiöissä (sociétés civiles): johtajat ja yhtiömiehet, jotka omistavat vähintään puolet yhtiöpääomasta.

C. Tai sen on oltava kokonaan sellaisten ranskalaisten omistuksessa, jotka täyttävät edellä A kohdassa säädetty edellytykset, ja sellaisten yhtiöiden omistuksessa, jotka täyttävät B kohdassa säädetty edellytykset, riippumatta näiden ryhmien omistusoosuuksien suuruudesta.

D. Sen jälkeen kun mahdollisuutta aluksen ostamiseen leasing-vuokran yhteydessä on käytetty hyväksi, aluksen on oltava:

a) joko vähintään puoleksi — muiden omistajien henkilöllisyydestä riippumatta — sellaisten ranskalaisten omistuksessa, jotka täyttävät edellä A kohdassa säädetty edellytykset;

b) tai kokonaan sellaisten yhtiöiden omistuksessa, jotka täyttävät edellä B kohdassa säädetty edellytykset;

c) tai kokonaan sellaisten Ranskan kansalaisten omistuksessa, jotka täyttävät A kohdassa säädetty edellytykset, ja sellaisten yhtiöiden omistuksessa, jotka täyttävät B kohdassa säädetty edellytykset riippumatta näiden ryhmien omistusoosuuksien suuruudesta.

3. Riippumatta siitä, mitä edellä 2 kohdassa on säädetty, oikeus merkitä alus Ranskan alusrekisteriin voidaan myöntää kaupparenkulusta vastaavan ministeriön ja valtiovarainministeriön erikoisluvalla seuraavissa kahdessa tapauksessa:

1° kun jossakin 2-B, 2-C, 2-D b tai 2-D c kohdassa säädettyistä tapauksista sellaiset luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, jotka täyttävät sanotuissa säännöksissä säädetty kansalaisuutta, asuin- tai kotipaikkaa koskevat vaatimukset, eivät omista koko alusta vaan ainoastaan vähintään puolet siitä, ja lisäksi edellyttäen, että nämä

henkilöt itse tai muut henkilöt, jotka täyttävät edellä 2-A tai 2-B kohdassa säädettyt edellytykset, vastaavat aluksen hallinnoimisesta,

2° kun ranskalainen laivanvarustaja, joka vastaa aluksen hallinnoimisesta, varustamisesta, käyttämisestä ja johtamisesta, on vuokrannut sen bareboat-rahtaussopimuksella (sopimus, jolla alus vuokrataan ilman miehistöä), jos lipun vaihtaminen on lippuvaltion lainsäädännön mukaan mahdollista.

II. Myös ulkomaiset alukset voidaan merkitä alusrekisteriin silloin, kun ne ovat haaksirikkoutuneet sellaisen alueen rannikolle, jolla Ranskan rekisteriin merkitseminen on pakollista, minkä jälkeen niistä on tullut kokonaan ranskalaista omaisuutta ja minkä jälkeen ranskalaiset ovat ottaneet ne haltuunsa käytettyään niiden kunnostamiseen neljä kertaa niiden hankinta-arvoa vastaavan summan.”

- 4 Komissio tekee näitä säännöksiä koskevissa väitteissään eron sen mukaan käytetäänkö aluksia kaupalliseen toimintaan vai ei.
- 5 Jos aluksia käytetään kaupalliseen toimintaan, komissio väittää, että varaamalla oikeuden merkitä laiva Ranskan alusrekisteriin ja oikeuden käyttää Ranskan lippua vain niille aluksille, jotka ovat vähintään puoleksi sellaisten luonnollisten henkilöiden omistuksessa, joilla on Ranskan kansalaisuus, Ranskan tasavalta pitää voimassa lainsäädäntöä, jolla syrjitään perustamissopimuksen 6 artiklan vastaisesti kansalaisuuden perusteella ja joka on perustamissopimuksen 52 artiklan vastainen este sijoittautumisvapaudelle. Tältä osin se viittaa asiassa C-221/89, Factortame ym., 25.7.1991 annettuun tuomioon (Kok. 1991, s. I-3905, 30 kohta), asiassa C-246/89, komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta, 4.10.1991 annettuun tuomioon (Kok. 1991, s. I-4585) sekä asiassa C-93/89, komissio v. Irlanti, 4.10.1991 annettuun tuomioon (Kok. 1991, s. I-4569).

- 6 Se katsoo myös, että vaatimus, jonka mukaan aluksia omistavien oikeushenkilöiden kotipaikan on oltava Ranskan alueella ja jonka mukaan tietyn osan niiden pääomasta on oltava Ranskan kansalaisten omistuksessa, on vastoin perustamissopimuksen 52 artiklaa (Ks. em. asia *Factortame ym.*, tuomion 33 ja 35 kohta). Tilanne on sama, kun laissa vaaditaan, että Ranskan kansalaisten on vastattava laivan todellisesta hallinnoimisesta ja johtamisesta.
- 7 Lisäksi vaatimus, jonka mukaan oikeushenkilöiden kotipaikan on sijaittava Ranskassa, olisi perustamissopimuksen 58 artiklan vastainen este oikeudelle perustaa yhtiö ja johtaa sitä silloin, kun yhtiön toimialaan kuuluu aluksen hallinnointi kauppavedustajan liikkeen, sivuliikkeen tai tytäryhtiön välityksellä.
- 8 Lopuksi Ranskan lainsäädännön mukaiset muiden jäsenvaltioiden kansalaisten yhtiöiden pääomaan osallistumista koskevat rajoitukset ovat komission mukaan vastoin EY:n perustamissopimuksen 221 artiklaa, jossa määrätään velvollisuudesta antaa muiden jäsenvaltioiden kansalaisille sama oikeus osallistua yhtiöiden pääomaan (em. asia *Factortame ym.*, tuomion 31 kohta).
- 9 Jos aluksia ei käytetä kaupalliseen toimintaan, komissio katsoo, että kanteen kohteena olevassa kansallisessa lainsäädännössä säädetyt rajoitukset ovat perustamissopimuksen 6, 48 ja 52 artiklan vastaisia. Ne olisivat myös asetuksen N:o 1251/70 7 artiklan ja direktiivin 75/34 7 artiklan vastaisia, joissa säädetään jäsenvaltion kansalaisten oikeudesta yhdenvertaiseen kohteluun vastaanottavan jäsenvaltion kansalaisten kanssa näiden asetuksen ja direktiivin soveltamisalalla.
- 10 Vaikka vapaa-ajan veneilyyn käytettävän aluksen merkitseminen alusrekisteriin ei liitykään kaupalliseen toimintaan sen ahtaassa merkityksessä, komission mukaan jäsenvaltioiden tarjoama mahdollisuus vapaa-ajan toiminnan harrastamiseen on vapaan liikkuvuuden välttämätön seuraus. Tältä osin komissio viittaa asiaan 186/87, *Cowan*, tuomio 2.2.1989 (Kok. 1989, s. 195, 20 kohta) ja asiaan C-45/93, komissio v. Espanja, tuomio 15.3.1994 (Kok. 1994, s. I-911).

- 11 Ranskan hallitus ei kiistä komission väitteitä jäsenyysselvöitteiden noudattamatta jättämisestä.
- 12 On syytä tarkastella ensiksi tilannetta, jossa aluksia käytetään kaupalliseen toimintaan.
- 13 Tältä osin yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, että ETY:n perustamissopimuksen 7 artiklassa määrätty yleinen kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kielto on pantu täytäntöön perustamissopimuksen 52 artiklalla tämän artiklan erityisellä soveltamisalalla ja että siten kaikki oikeussäännöt, jotka ovat 52 artiklan vastaisia, ovat myös perustamissopimuksen 7 artiklan vastaisia (em. asia komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta, tuomion 18 kohta). ETY:n perustamissopimuksen 7 artiklasta on myöhemmin tullut EY:n perustamissopimuksen 6 artikla.
- 14 Edellä mainitussa asiassa Factortame ym. yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että jokaisen jäsenvaltion on noudatettava kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltoa jäsenvaltioiden kansalaisten osalta silloin, kun jäsenvaltio käyttää toimivaltaansa määrittellä ne edellytykset, joiden mukaisesti alus voi saada sen "kansalaisuuden" (29 kohta), ja että perustamissopimuksen 52 artiklassa ei sallita ehtoa, jonka mukaan aluksen omistavien tai vuokralle ottavien luonnollisten henkilöiden tai yhtiön osalta pääoman omistajien ja sen hallinnollisten toimielinten jäsenten on oltava tiettyä kansalaisuutta (30 kohta).
- 15 Yhteisöjen tuomioistuin on edelleen katsonut, että sama koskee perustamissopimuksen 221 artiklaa, jossa määrätään jäsenvaltioille velvollisuus antaa muiden jäsenvaltioiden kansalaisille sama oikeus osallistua 58 artiklassa tarkoitettujen yhtiöiden pääomaan kuin omille kansalaisilleen (31 kohta).
- 16 Samassa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi lopuksi, että aluksen alusrekisteriin merkitsemiselle asetettu edellytys, jonka mukaan alusta on käytettävä ja sen

toimintaa on johdettava ja valvottava siitä jäsenvaltiosta käsin, jossa rekisteröinti on suoritettu, koskee asiallisesti perustamissopimuksen 52 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa tarkoitettua sijoittautumisen käsitettä, johon sisältyy pysyvä sijoittautuminen (34 kohta). Se täsmensi kuitenkin, että tällainen edellytys ei olisi yhteensopiva näiden määräysten kanssa, jos sitä olisi tulkittava siten, että sillä estettäisiin toissijaisen toimipaikan omistuksessa olevan aluksen rekisteröinti tässä valtiossa silloin, kun rekisteröintivaltiossa sijaitseva aluksen johto toimisi noudattaen niitä ohjeita, jotka ovat peräisin siinä jäsenvaltiossa sijaitsevasta päätöksenteon keskuksesta, jossa päätoimipaikka sijaitsee (35 kohta).

- 17 Tästä seuraa, että Ranskan lainsäädäntö, jonka mukaan oikeus tulla merkityksi Ranskan alusrekisteriin ja käyttää Ranskan lippua kuuluu ainoastaan niille aluksille, joista enemmistöosuuden omistavat luonnolliset henkilöt, joilla on Ranskan kansalaisuus, on vastoin EY:n perustamissopimuksen 6 ja 52 artiklaa. Tilanne on sama sen edellytyksen osalta, jonka mukaan Ranskan kansalaisten on omistettava tietty osa aluksia omistavien oikeushenkilöiden pääomasta, kuten myös sen edellytyksen suhteen, jonka mukaan Ranskan kansalaisten on vastattava aluksen todellisesta hallinnoimisesta tai johtamisesta.
- 18 Sitä paitsi tämä tiettyjen aluksia omistavien oikeushenkilöiden pääoman omistamista koskeva edellytys on myös perustamissopimuksen 221 artiklan vastainen, koska sillä rajoitetaan muiden jäsenvaltioiden kansalaisten oikeutta osallistua näiden oikeushenkilöiden pääomaan.
- 19 Lopuksi Ranskan lainsäädäntö on perustamissopimuksen 52 ja 58 artiklan vastainen, koska siinä vaaditaan, että aluksia omistavien oikeushenkilöiden kotipaikan on sijaittava Ranskan alueella, ja siten estetään aluksen rekisteröinti tai hallinnoiminen silloin, kun kyse on toissijaisesta toimipaikasta kuten kauppaedustajan liikkeestä, sivuliikkeestä tai tytäryhtiöstä.
- 20 Seuraavaksi on aiheellista käsitellä tilannetta, jossa laivoja ei käytetä kaupalliseen toimintaan.

- 21 Tätä osin on syytä muistuttaa, että yhteisön oikeudessa taataan jokaiselle jäsenvaltion kansalaiselle sekä vapaus siirtyä toiseen jäsenvaltioon palkkatyön tekemistä varten tai toimiakseen siellä itsenäisenä ammatinharjoittajana että oikeus jäädä sinne palkkatyön tekemisen tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimimisen jälkeen. Mahdollisuus harrastaa tässä jäsenvaltiossa tarjolla olevaa vapaa-ajan toimintaa on kuitenkin vapaan liikkuvuuden välttämätön seuraus.
- 22 Tästä seuraa, että yhteisön oikeuden vapaata liikkuvuutta koskevia oikeussääntöjä on sovellettava jäsenvaltion kansalaisen vapaa-ajan veneilyyn käytettävän aluksen merkitsemiseen alusrekisteriin vastaanottavassa jäsenvaltiossa.
- 23 Ranskan lainsäädäntö, jossa varataan vain sen kansalaisille oikeus merkitä Ranskassa alusrekisteriin vapaa-ajan veneilyyn käytettävä alus, josta he omistavat enemmän kuin puolet, on siis perustamissopimuksen 6, 48 ja 52 artiklan sekä asetuksen N:o 1251/70 7 artiklan ja direktiivin 75/34 7 artiklan vastainen.
- 24 Edellä esitetyn perusteella on syytä todeta kanteen ensimmäisestä osasta, että pitämällä voimassa lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, joiden mukaan alukset voidaan merkitä kansalliseen alusrekisteriin ja ne voivat käyttää kansallista lippua ainoastaan, jos luonnolliset henkilöt, joilla on Ranskan kansalaisuus, omistavat aluksista enemmän kuin puolet, tai alukset kuuluvat oikeushenkilöille, joiden kotipaikka on Ranskassa, tai ne kuuluvat oikeushenkilöille, joiden johtajista tai hallinnollisten toimielinten jäsenistä tietyin osin on oltava Ranskan kansalaisia, tai ne kuuluvat oikeushenkilöille, joiden yhtiöpääomasta, kun kyseessä on rajavastuuyhtiö (*société à responsabilité limitée*), kommandiittiyhtiö (*société en commandite simple*), avoin yhtiö (*société en nom collectif*) tai siviiliyhtiö (*société civile*), yli puolen on kuuluttava ranskalaisille tai joiden yhtiöpääoman on kuuluttava kokonaan tietyt edellytykset täyttävälle Ranskan kansalaisille, Ranskan tasavalta on jättänyt noudattamatta sille perustamissopimuksen 6, 48, 52, 58 ja 221 artiklan sekä työntekijöiden oikeudesta jäädä jäsenvaltion alueelle työskennelyään siinä valtiossa 29 päivänä kesäkuuta 1970 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 1251/70 (EYVL L 142, s. 24) 7 artiklan ja jäsenvaltion kansalaisten oikeudesta jäädä toisen jäsenvaltion alueelle toimittuaan siellä itsenäisinä ammatinharjoittajina 17 päivänä joulukuuta 1974 annetun neuvoston direktiivin 75/34/ETY (EYVL 1975 L 14, s. 10) 7 artiklan mukaan kuuluvat velvoitteet.

Kanteen toinen osa

- 25 Tässä kanteen osassa väitetään, että Ranskan tasavalta on jättänyt toteuttamatta yhteisön tuomioistuimen asiassa 167/73, komissio v. Ranska, 4.4.1974 antaman tuomion (Kok. 1974, s. 359) täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet.
- 26 Tässä tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että koska Ranskan tasavalta ei ollut muuttanut merityölain (code de travail maritime) 3 pykälän 2 momentin säännöksiä siltä osin, kuin ne koskevat muiden jäsenvaltioiden kansalaisia, Ranskan tasavalta oli jättänyt noudattamatta sille ETY:n perustamissopimuksen 48 artiklan ja työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2) 4 artiklan mukaan kuuluvat velvoitteet.
- 27 Ranskan merityölain 3 pykälän 2 momentin mukaan aluksen miehistön on oltava kauppamerenkulusta vastaavan ministeriön antamassa asetuksessa määritellyiltä osin ranskalainen.
- 28 Komissio esittää, että tämän tuomion jälkeen annettu hallinnollinen kiertokirje sisälsi ohjeet, joiden mukaan kanteen kohteena olevaa kansallista lakia ei sovelleta. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan ministeriöiden kiertokirjeillä ei kuitenkaan voida panna riittävällä tavalla täytäntöön yhteisön oikeuden mukaisia velvoitteita. Siten se seikka, että kansallista lainsäädäntöä ei vielä ole muutettu edellä mainitussa asiassa komissio v. Ranska 4.4.1974 annetun tuomion mukaisesti, merkitsisi sitä, että perustamissopimuksen 171 artiklan mukaista velvollisuutta toteuttaa yhteisöjen tuomioistuimen tuomion täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet ei ole noudatettu.
- 29 Ranskan hallitus ei kiistä sitä, että se on jättänyt noudattamatta velvoitteensa väitetyllä tavalla, mutta se toteaa, että edellä mainitun kiertokirjeen antamisesta lähtien yhteisöjen kansalaisiin ei enää ole sovellettu kansalaisuutta koskevaa

edellytystä merimiehen ammatin harjoittamisen osalta. Se toteaa myös, että lakiesitystä, jolla nämä säännökset saatetaan yhteisöjen tuomioistuimen antaman tuomion mukaisiksi, valmistellaan parhaillaan ja että se hyväksytään lähiaikoina.

- 30 On syytä muistuttaa ensiksi, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisen lainsäädännön ja perustamissopimuksen välittömästi sovellettavien määräysten välistä ristiriitaa ei voida lopullisesti poistaa muuten kuin sellaisilla kansallisilla pakottavilla oikeussäännöillä, joilla on sama asema lainsäädännöllisessä hierarkiassa kuin niillä oikeussäännöillä, joita on muutettava. Pelkkää hallintokäytäntöä, jolle on ominaista se, että hallintoelimet voivat muuttaa sitä mielensä mukaan ja jota ei riittäväällä tavalla tehdä julkiseksi, ei voida pitää perustamissopimuksen mukaisten velvoitteiden pätevänä täytäntöönpanon muotona (ks. asia 168/85, komissio v. Italia, tuomio 15.10.1986, Kok. 1986, s. 2945, 13 kohta).
- 31 Seuraavaksi on syytä korostaa, että vaikka perustamissopimuksen 171 artiklassa ei täsmennetäkään sitä määräaika, jonka kuluessa tuomio on pantava täytäntöön, yhteisön oikeuden välittömään ja yhtenäiseen soveltamiseen liittyvän intressin mukaista on se, että tämä täytäntöönpaneminen aloitetaan välittömästi ja saatetaan loppuun niin pian kuin mahdollista (ks. asia 169/87, komissio v. Ranska, tuomio 13.7.1988, Kok. 1988, s. 4093, 14 kohta). Esillä olevassa asiassa Ranskan tasavalta on kuitenkin jättänyt toteuttamatta yhteisöjen tuomioistuimen yli 20 vuotta sitten antaman tuomion täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet.
- 32 Kanteen toisen osan osalta on siis todettava, että jättämällä toteuttamatta asianmukaiset toimenpiteet, jotka ovat tarpeen edellä mainitussa asiassa komissio v. Ranska, 4.4.1974 annetun tuomion täytäntöönpanemiseksi, Ranskan tasavalta on jättänyt noudattamatta sille EY:n perustamissopimuksen 171 artiklan mukaan kuuluvat velvoitteet.

Oikeudenkäyntikulut

- 33 Työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Koska Ranskan tasavalta on hävinnyt asian, Ranskan tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) Pitämällä voimassa lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, joiden mukaan alukset voidaan merkitä kansalliseen alusrekisteriin ja ne voivat käyttää kansallista lippua ainoastaan, jos luonnolliset henkilöt, joilla on Ranskan kansalaisuus, omistavat aluksista enemmän kuin puolet, tai alukset kuuluvat oikeushenkilöille, joiden kotipaikka on Ranskassa, tai ne kuuluvat oikeushenkilöille, joiden johtajista tai hallinnollisten toimielinten jäsenistä tietyn osan on oltava Ranskan kansalaisia, tai ne kuuluvat oikeushenkilöille, joiden yhtiöpääomasta, kun kyseessä on rajavastuuyhtiö (*société à responsabilité limitée*), kommandiittiyhtiö (*société en commandite simple*), avoin yhtiö (*société en nom collectif*) tai siviiliyhtiö (*société civile*), yli puolen on kuuluttava ranskalaisille tai joiden yhtiöpääoman on kuuluttava kokonaan tietyt edellytykset täyttävälle Ranskan kansalaisille, Ranskan tasavalta on jättänyt noudattamatta sille EY:n perustamissopimuksen 6, 48, 52, 58 ja 221 artiklan sekä työntekijöiden oikeudesta jäädä jäsenvaltion alueelle työskennelyään siinä valtiossa 29 päivänä kesäkuuta 1970 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 1251/70 7 artiklan ja jäsenvaltion kansalaisten oikeudesta jäädä toisen jäsenvaltion alueelle toimittuaan siellä itsenäisinä ammatinharjoittajina 17 päivänä joulukuuta 1974 annetun neuvoston direktiivin 75/34/ETY 7 artiklan mukaan kuuluvat velvoitteet.

2) Jättämällä toteuttamatta toimenpiteet, jotka ovat tarpeen yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 167/73, komissio v. Ranska, 4.4.1974 antaman tuomion (Kok. 1974, s. 359) täytäntöönpanemiseksi, Ranskan tasavalta on jättänyt noudattamatta sille EY:n perustamissopimuksen 171 artiklan mukaan kuuluvat velvoitteet.

3) Ranskan tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Kakouris

Mancini

Schockweiler

Murray

Ragnemalm

Julistettiin Luxemburgissa 7 päivänä maaliskuuta 1996.

R. Grass

C. N. Kakouris

kirjaaja

kuudennen jaoston puheenjohtaja